

MÁRTON BÉLA

Emlékszilánkok a Fürdőtelepi Kaszinóról

Kulcsszavak: Szovátai Kaszinó; Fürdőtelep; kulturális rendezvények

1980 szeptemberében két tapasztalt tisztviselőtől, Bereczki F. Antaltól (született 1908), és Siklódi Andrástól (született 1909),¹ lejegyeztem az 1900 utáni villák, panziók, intézmények elnevezéseit, valamint a hozzájuk fűzött értelmezéseket. Bereczki F. Antal akkor még teljesen egészséges, szellemileg friss volt.² Tőle származik az alábbi vallomás: „A régi Kaszinót 1935-ben építtette a Fürdő Részvénytársaság. Évtizedek múlva azt le kellett bontani, mert a nagyterem padlója nagyon lesüllyedt.” Ezen kívül még sok adatot le tudtam jegyezni a Sport utcában lakó Fülöp Gábortól,³ aki a gyerekkorát is Szovátán töltötte. Amint elmondta, szüleinek két üzlete volt. Az egyiket 1937 egyik éjszakáján a vasgárdisták kirabolták, s belőle az árucikkeket elvitték. A szülei teheneket is tartottak, és ő gyerekként hordta fel a tejet a fürdőtelepre, néhány villába (1940-1944 között). Ezekben az években sok mindent megjegyzett a villák és egyéb létesítmények között haladva.

A Kaszinó szép formájú, fából szerkesztett (de belül vakolt) megnyerő épület volt. A nyugati útról lehetett bemenni a nagyterembe. Ebbe akár 150 személy is befért egyidőben. A főbejárat után következett a garderober (ruhatár). Bal kéz felől voltak a két személyes, négy személyes szeparék. Szemben volt a színházterem, nagy, drága függönyökkel. Fürdőszézonban Bukarestből, Marosvásárhelyről jöttek színész együttesek a vendégek szórakoztatására. Főként katona együttesek léptek fel. Másik adatközlőm, id. Csortán Imre (született 1930)⁴, úgy emlékszik, hogy a páholszékek a nagyteremmel párhuzamosan álltak, és körülbelül 3 méter széles volt a páholy. Ide a színházteremből egy lépcsőfokon lehetett feljutni. A nagyterem magas, levegős volt. A színpad mögött öltöző állt, a színészek-szereplők rendelkezésére. Az emeleten 4-5 szoba lehetett, ebben lakott, vagy pihent a személyzet.

Fülöp Gábor arra is emlékszik, hogy a főbejáratához négy lépcsőfok (terméskőből faragva) vezetett fel, a lépcsők szélén két nagy, díszes virágváza állt, ezek is terméskőből. Mellette az előteret puszpángbokrok, és tűfenyők (luc) díszítették. Abban már nem biztos, hogy rulett itt is volt, vagy csak a Tivoliban.⁵ Ezt a játékot nagy körasztalon játszották, az asztalt székek fogták közre. A játékosok rendszerint hantan voltak, az ő hátuknál ültek a drukkerek. Pénzben játszottak, szerencsejáték volt. 1944 előtt többször megtörtént, hogy a játékos nagy összegeket veszített el. Volt, aki kölcsönt vett fel, s azt mind elveszítette. Fülöp Gábortól tudjuk, hogy a Kaszinó hátulsó részében húsfeldolgozó működött, ennek Béres Lajos volt a megbízott szakembere. Az épület leghátulsó részében, kőpincében télen töltötték fel a jégvermet. „Én is hordtam a jeget” – vallja Fülöp Gábor. „A jégdarabok közél

szalmaréteget tettünk, így a jég megmaradt akár száz-kétszáz napig is. A jég kellett a húsok, tejtermékek, fagyaltok tárolására”.⁶ A Fürdőtelep életéhez az is hozzátartozik, hogy 1943-ban német tiszték és katonák, sebesültek foglalták le, mondta el Fülöp Gábor. Főként sebesült katonákat hoztak ide. Minden héten látta a begipszelt kezű-lábú katonákat. Az 1944-es visszavonulásig a németek uralták a Fürdőtelepet. Fényképek bizonyítják, hogy 1936-tól 1944-ig Fűvószenekar szórakoztatta a közönséget. Egyik a Medve-tó sarkánál játszott, a másik a Kisgomba teraszán, a két zenekar játékát összehangolták hozták.⁷

A Kaszinó életének második szakasza

A csapadék és talajvíz eróziós hatására az épület alatti kőso egyre olvadt. Az alapzat egy része már érintkezett a talajjal, a súlytól az alap és a padló feltűnően megrepedt. A berendezkedő szocialista rendszernek szüksége volt az épületre, ezért javításokat végeztek rajta. A termeket kulturális célokra akarták használni, semmilyen szerencsejátéknak nem adtak többé helyet. A szovétai műkedvelő színjátszóknak módjuk volt nyílt szocialista elvű színdarabok bemutatására. A *Tolvaj* nevű darabban Fülöp Gábor játszotta a főszerepet. Moralizáló tartalmú színdarab volt. Játékkal, és szóval azt fogalmazták meg, milyen módon kell küzdeni a burzsoázia ellen. A szereplők mind szovétaiak voltak. Dézsi Károly asztalosmester játszotta a gyárost, Szabó Mihály tanító a közösségszervezőt, aki a szocialista rendszer érdekében agitált. Később Szigligeti Ede alkotását, a *Csikóst* is bemutatták, Bálint András kereskedő és Fülöp Gábor közreműködésével. Dézsi Károly, Bitay Károly iskolaigazgató, Bitay Piroksa tanítónő, Szabó Ernő tanító is szerepet vállalt.

Az 1950-es években jó érzékkel szervezte a kulturális életet Káli Dénes szovétai református lelkész. Ekkoriban színpadi szerepet vállalt Lokodi Károly tisztviselő, Csegzi Márton erdész, Szabó Tilda. Ezekben az években a Fürdőtelepnek állandó zenekara is volt. A Kaszinóban is ők játszottak. Marosvásárhelyről is gyakran jöttek együttesek. A helyi szakszervezet, a Fürdővállalat is gyakran szervezett mulatságokat. A Kaszinóban sakkversenyeket is tartottak. Ezekre jöttek versenyzők Bukarestből, Brassóból, Szebenből, Marosvásárhelyről. Arról is vannak feljegyzések, hogy 1945-után a Kaszinóban gazdag könyvtárát hoztak létre. A *Szovéta 1578-1989* monográfiában fontos, és pontos adatok találhatóak erre nézve. Íme: „A régi Kaszinóban 20.000 kötetes könyvtár volt berendezve, a 200 férőhelyes, páholyokkal is berendezett előadóteremben filmvetítéseket tartottak. A telepi kulturális tevékenység vezetője a kulturigazgató volt, akinek két könyvtáros, egy klubfelelős, egy zenész, és a rádiósítási központ volt alárendelve. Minden fenntartó működtetett 1960-ig egy könyvtárát is. Ilyen volt a helyi Fürdővállalat, az Egészségügyi Minisztérium, a Belügyminisztérium, az RMP, Május 1, az Államvasutak (CFR), az Élelmezési Központ (TAPL), a Kaszinó és Szakszervezetek Központi Bizottságának Könyvtára. Miután 1959-ben lebontották a Kaszinó épületét, mert veszélyesen meg-

csúszott a Medve-tó felé, a Művelődési és Szórakoztatási Központot áthelyezték a Bírák Villájába. A könyvtárakat április 6-ig összevonva egy 24.000 kötetes könyvtárba sűrítették, könyvtárosok: Fekete Árpád és Ilieş Gheorghe voltak. Nyári szezonban színházi előadásokat is tartottak, 1960-ban ide látogatott a tordai, erdőszentgyörgyi, marosvásárhelyi Bernáth Andor cukorgyár, a jobbágytelki, a lövétei Kultúrcsoport, a marosvásárhelyi Népi Együttes.

A Kaszinónak egyre kevesebb emléke él. Már ötven év telt el a lebontása óta. A benne zajló szórakoztató, ismeretterjesztő tevékenység a Fürdőtelep életének szerves része, ezért meg kell őriznünk a vele kapcsolatos fontos eseményeket!

Jegyzetek

1. Siklódi András (született 1909) a második világháború után a fürdőtelepen az Egészségügyi Minisztérium alkalmazottja volt.
2. Bereczki Fülöp Antal (született 1908) már az első világháború előtt Marosvásárhelyen tanult, később ott érettségizett. A két világháború között mészárosként látta el válogatott hússal Mária királyné konyháját. 1948-ig, az államosításig jómódban élt családjával. A szocializmus éveiben a vágtereken dolgozó erdőkitermelőknek hátizsákokban hordta ki a könyvtári könyveket. Egészen jól ismerte a Fürdő történetét.
3. Fülöp Gábor (született 1931. II. 9.), Sport utca 2. szám, ma is él. Ő szolgáltatta a legtöbb adatot a tanulmány megírásához. Egyik legrégebbi szovátai családból származik. Közeli rokonságban van a Simonffy kántortanító családdal is. Az édesapja jól tudott németül, ezért a német katonatisztek tolmácsként alkalmazták 1943-tól. Magukkal vitték a visszavonuláskor is. A háború végén sikerült hazaszöknie, nem került fogságba. A nővére, Ibolya is jól beszélt németül. Gábor a háború után végig a Fürdővállalat alkalmazottja volt. Így részletesen ismeri a korszerűsítéseket, a személyi változásokat is.
4. Csortán Imre asztalosmester 1930-ban született, most is él (Fő út 14. szám). Beszélgetésünk idején nagyon vigyázott az ismeretei pontos közlésére.
5. Fülöp Gábor szóbeli közlése.
6. Fülöp Gábor szóbeli közlése.
7. Fülöp Gábor szóbeli közlése.
8. Fekete Árpád – Józsa András – Szöke András – Zepezčaner Jenő: *Szováta 1587-1989*. Székelyudvarhely, 1998. 273-276.

